

Feuilleton.

Een Assurantie-Compagnie uit de 17e eeuw.

—+[§]+—

In de vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, den 6en Januari 11. te Leiden gehouden, sprak de heer Professor Blok over: „Het plan tot oprichting eener Assurantie-Compagnie omstreeks 1630“. Aan een verslag over dit onderwerp in het N. v/d D. van 11 Januari 1899 is het volgende ontleend:

„Spreker begon met eene schildering van de onveiligheid in de Noordzee na het Bestand tengevolge van de rooverijen der Duinkerkers, in wier duchtig versterkte haven de Spanjaarden spoedig eene kleine welbewapende en welbemande vloot van 12 en meer oorlogschepen

hadden uitgerust, terwijl een groot aantal kapers er hun veilig toevluchtsoord vonden. De sterke ontwikkeling der Nederlandsche zeevaart juist in die jaren beloofde den vijand een rijken buit, die hem ook niet ontging. Honderden schepen werden genomen, van 1626 tot 1634 niet minder dan 400, behalve honderden haringbuizen, die door den Duinkerker vernield werden zoodat b.v. van Maaslandsluis alleen tusschen 1631 en 1637 200 schuiten verloren gingen. Het was er bepaald op toegelegd om den handel en de visscherij der Vereenigde Nederlanden te ruïneeren en hen daardoor tot onderwerping te brengen. Alle pogingen om „de zee te beveiligen“ faalden: de uitrusting van sterke konvooi-eskaders, de bewaking der Vlaamsche kust door een vaste vloot van 20 en meer oorlogsschepen onder den luitenant-admiraal van Holland zelf, de wapening van kapers van staatsche

zijde, de plakkaaten op de bewapening en het gezamenlijk uitzeilen der kapers — niets baatte.

Dit bracht eindelijk vier Amsterdamsche kooplieden: Albert Coenraads Burgh, Elias Trip, Hans van Loon en Hendrik Broen tot een grootsch plan. Zij stelden einde 1628 der Staten Generaal voor eene groote Assurantie-Compagnie op te richten, aan welke alle uitzeilende en binnenkomende schepen, inlandsche en vreemde, eene assurantie-premie zouden betalen van circa 2 pCt., afwisselend naar de risico van de vaart, waarvoor de Compagnie 60 ged bewapende oorlogschepen in zee zou houden. terwijl de Staten-Generaal haar met 24 oorlogschepen zouden assisteeren en 40 ton gouds in haar kaitaal zouden storten.

De Compagnie, igericht met kamers, met bewindhebbers gouverneur-generaal enz., als de Oost en West-Indische,

De Monnikendammer

zde Jaarlij no. 33

13 Aug. 1899

wier werkkring zij zou moeten ontzien, zou bij oetdooi voor 24 jaren het recht hebben alliantien te sluiten en oorlog te voeren onder toezicht der Staten-Generaal, versterkingen en kolonien op te richten binnen de lemieten van den Kreeftskeerkring tot Smyrna toe langs de geheele West- en Noord-Afrikaansche en West-Aziatische kust, waar zij het monopolie van den handel zou hebben. De landprovincien en Zeeland, ook de Prins, gevoelden veel voor het plan, maar Holland en in Holland, Amsterdam, zagen er groote bezwaren in, vooral vreezende voor het uitdooven van particuliere energie door dit nieuwe, machtige monopolistische handelslichaam. Tal van andere gewichtige bezwaren werden gemotiveerd blijkens de in het Amsterdamsche archief bewaarde adviezen der kooplieden. Het plan werd daarom na een paar jaar onderhandelens op zijde gezet, maar de

zware verliezen aan de Duiukerkers de het in 1634 eenigszins gewijzigd we opvatten. Wederom werd een paar ja lang over de zaak gehandeld, totdat n het optreden van Tromp als luitena admiraal in 1637 de toestanden op landsvloot aanzienlijk verbeterden en Zeeuwsche kapers op hunne beurt groc voordeelen op de Duinkerkers begonnt te behalen. Toen liet prins Freder Hendrik met de meerderheid der State Generaal tegenover Holland's taai verz het plan eindelijk voorgoed varen, ofschoo het in den eersten Engelschen oorlo na den dood van Tromp nog een oogerblik ter sprake kwam."

Dat in dien tijd door den vijand no vele gevangenen werden gemaakt blijk o.a. uit eene resolutie van de vroedscha van Broek in Waterland van den 7e April 1640, waarbij deze, overwegend "dat er dagelijks veel ongeregeldheden

worden ^{gelyk} ~~gelyk~~ ^{met} ~~met~~ ^{het} ~~het~~ houden van inzamelingen voor vreemde gevangenen", besloot, dat niemand voor dit doel collecten in het dorp zou mogen houden zonder speciale vergunning van Burge-meesteren.

Inmiddels was te Broek het denkbeeld der vier Amsterdamsche kooplieden, zij 't ook op kleinen schaal, verwezenlijkt. Den 1en April 1635 werd „de lossinghe der ghevanghenen tot duijnkerken oft oostende“ in de vroedschap ter sprake gebracht met het resultaat, dat men besloot een fonds te stichten, te beheeren door twee voogden, waaruit ieder varensgezel voor één gulden inleggeld voor elke reis bij eventueele gevangenneming acht gulden losgeld kon trekken en daarboven acht stuivers daags voor vertering kreeg.

Dat dit plan in goede aarde viel bewijst het kasboek, waarin we lezen:

Ao. 1635 is de ontfangh geweest	f 194 — 0
Ao. 1636 is de ontfangh geweest	f 180 — 0
Ao. 1637 tot het begin van de maent majns toe	f 73 — 0
Soodat den ontfangh is tot dien tijt toe	f 447 — 0
Aan Claes Heijn getelt	f 114 — 8
Voor boeckjen en sackjen	0 — 17

f 115 — 5

f 331 — 15

Ende voorts Ao. 1637 tot den eijnde van 't jaer comt	f 99 — 0
	f 430 — 15

In 1643 bedroeg het kapitaal reeds
f 1313 - 18; in 1666 reeds f 4332 - 0 - 12
in 1701 f 5824 — 1 — 14; in het jaar
1772 reeds f 9349 — 13, belegd in ver-
schillende rentebrieven en obligaties, enz.

Aan de statuten van dit fonds, of
liever aan „de ordonnantie, gemaect
bij de eerwaarde Vroetschappen, op de
gemeene buijdel der zeevarende Luiden,
alhier tot Broeck, waernae hem een
Ider sal hebben te reguleeren“ ontleenen
we het volgende:

Iedere deelnemer, onverschillig of hij
koopman, schipper of bootsgezel was,
moest voor hij buitengaats gezeild was
op klaarlichten dag één gulden storten,
zoowel voor een reis naar Frankrijk, als
naar Engeland, Schotland, Ierland, Mos-
covië, Noorwegen, „oostwaarts ofte
elders in deze contræijen“.

Men betaalde voor een bepaalde reis;
werd onderweg het reisplan veranderd,
dan moest men opnieuw laten storten,
anders had men het recht op uitkeering
verloren. Zij die voren op 'slands oor-
logsschepen of op groenlandvaarders
moesten voor elke die maanden betalen,

zoolang hun reis duurde. De vaart
Portugal was duur en vereischte stort-
van twee gulden voor elke reis. „
Iemant genoomen ende gevangen wie
('t welck Godt verhoede) die sal uijt de
buijdel genieten acht stuivers dagh
tot costgelt ende acht gulden tot re-
gelt.“ Het kostgeld werd nitbetaald v
den dag der gevangenneming tot di
der uitwisseling van gevangenen. Vrie
den en bloedverwanten waren verplie
onmiddelijk aan de Voogden kennis
geven van eene gevangenneming en v
alle bijzonderheden, daarop betrekki
hebbende. Wist een gevangene te o
vluchten, vóor dat hij gekerkerd w
dan kon hij geen aanspraak maken
kost- of reisgeld. Werden zoovelen g
vangen genomen, dat het Fonds onte
reikend zou worden, dan zou pond
pondsgewijze worden nitbetaald. A
geschillen werden beslecht door Burg
meesteren en Voogden van het Fonds

waaraan alleen ingezetenen van het dorp Broek konden deelnemen.

Bij later genomen resoluties werd de „Ordonnantie van de Zeevarende Beur.“ herhaaldelijk gewijzigd.

Na het eindigen van den tachtigjarigen oorlog werd de inleg verhoogd of verlaagd al naar gelang men met Engeland in oorlog of in vrede leefde, terwijl, tengevolge van den toenemenden bloei, waarin het zich mocht verheugen, werd bepaald, dat men bij schade aan schip of lading van f 25—f 50 zou ontvangen.

In de tweede helft der achttiende eeuw, toen de scheepvaart alhier allengs minder werd, sprak men de kas voor andere doeleinden aan. Herhaaldelijk lezen we dat de Voogden, op bevel Burgemeesteren, groote of kleine sommen uitkeeren aan Kerkmeesteren „wier kas gewoonlijk schraal was“ en aan de gemeente om „de dorpskas te stijven“. Den 30en Juli 1771 werd uit het fonds f 3072 betaald voor een nieuwe dorpschuit (varende op Amsterdam). In deze eeuw is de scheepvaart van Broek tot nul gereduceerd en daarmede de bestemming van het fonds, dat nog bestaat, geheel gewijzigd.

Het dient nu nog om aan behoeftigen eene uitrusting voor de zeevaart te verschaffen, of onderwijs in de zeevaartkunde te doen geven, en dergelijk nuttige doeleinden; terwijl de Raad er wijselijk over beschikt om ook andere goede zaken te steunen.